

СТАНОВИЩЕ

от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.
Катедра „Здравни грижи”
Факултет „Обществено здравеопазване”
Медицински университет - Варна

за дисертационния труд на Зоя Кирилова Горанова

на тема: УПРАВЛЕНИЕ НА БОЛКОВИЯ СИНДРОМ В ГИНЕКОЛОГИЧНАТА ПРАКТИКА

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”
област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт
професионално направление 7.4. Обществено здраве
специалност „Управление на здравните грижи”

С научни ръководители: доц. Валя Иванова Димитрова, д.оз., проф. д-р Параскева Манчева
Драганова, д.м.н.

Със Заповед № Р-109-284/01.07.2025 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, съм избрана за член на Научното жури, а на основание Протокол №1/03.07.2025 г. от проведено първо заседание съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” на Зоя Кирилова Горанова.

Данни за процедурата

Зоя Кирилова Горанова е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи” в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве със заповед № Р-109-304/16.07.2021 г. на Ректора на Медицински университет – Варна. На основание доклад с вх. № 102-1467/11.06.2025 г. от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз. – Ръководител катедра “Здравни грижи“, с решение по протокол № 246/20.06.2025 г. на ФС и доклад с вх. № 104-888/25.06.2025 г. на Декана на факултет „Обществено здравеопазване“ е отчислена с право на защита със заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-284 от 01.07.2025 г.

Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Зоя Кирилова Горанова е родена на 11.02.1952 г. в гр. София. През 1973 г. завършва Медицинско училище за акушерки и рехабилитатори в гр. София, специалност „Акушерка”,

образователна степен „средно медицинско“. В периода 2006-2008 г. придобива бакалавърска степен по специалност „Акушерка“ в Медицински колеж - София към Медицински университет – София, а през 2017 г. получава диплома за магистър по „Управление на здравните грижи“ в Медицински университет – София.

В периода 1989-2025 г. е преминала през редица курсове и има придобита квалификация по акупунктура от редица университети по китайска медицина в Китай, което бележи професионалния ѝ път. От 1991 до 1999 г. работи като терапевт-китайски методи за лечение към Център по китайска медицина в гр. София, а от 2005 г. до настоящия момент е терапевт-китайски методи за лечение в Амбулатория за неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве гр. София. Зоя Горанова е оторизиран преподавател по китайска медицина на Дзян`си Университет по китайска медицина – Нан`чан, провинция Дзян`си, за България, Балкански полуостров, Кипър (повече от 10 години), за което е представила документи. Провела е обучения по акупунктура и моксиотерапия, вендузотерапия, аурикулотерапия, китайски масаж, гуаша и др. в Гърция, Кипър, Русия, Латвия.

Взема участие в конгреси и научни форуми, има публикации и научни съобщения, свързани с научните ѝ интереси.

Владее отлично руски език, английски и китайски език на средно ниво.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 198 страници и е структуриран в три глави, както следва: Въведение; Глава първа. Литературен обзор; Глава втора. Цел, задачи и хипотези. Предмет, обект, дизайн на научното изследване. Методи на изследването; Глава трета. Резултати и обсъждане. Изводи. Концептуален модел за обучение и за оптимизиране ролята на акушерката в акушерството и гинекологията чрез използване на китайските методи за лечение – акупунктура и моксиотерапия. Приноси. Препоръки. Заключение. Библиография. Осем приложения и благодарности.

Трудът е илюстриран богато с 20 фигури, 46 таблици и 17 графики. Библиографският списък включва 236 литературни източника, от които 19 са на кирилица, 162 на латиница и 55 на китайски йероглифи.

Оценка на актуалността на темата

Безспорно е значението на болката, защото се явява един от най-често срещаните симптоми при редица заболявания. Тя е твърде субективна, поради това, че усещането за нея е строго индивидуално. Един и същи болков стимул може да предизвика различна реакция в хората. Болката е спътник на редица заболявания в гинекологичната практика и освен физически дискомфорт, може да доведе до психоемоционално страдание у жените. Управлението на болковия синдром в гинекологията е актуален и приоритетен въпрос, поради високата ѝ честота при гинекологични интервенции и заболявания. Подценяването ѝ при жените в клиничен план има риск да доведе до неадекватно обезболяване. Тя оказва сериозно влияние върху качеството на живот, фертилитета и психичното здраве на жената.

Новите клинични препоръки от водещи международни организации налагат стандарти за по-добра оценка и контрол на болката при амбулаторни гинекологични процедури. Нейният контрол и овладяване би показал по-добър резултат в уелото прилагане на фармакологичните и нефармакологичните методи за обезболяване.

Ефективното управление на болката в гинекологичната практика изисква цялостен подход, основаващ се на наличните симптоми, медицинската история на всяка жена, отнасящи се до медицински практики и интервенции за справяне с нея по отношение на даден гинекологичен проблем. Това прави темата на дисертационния труд на Зоя Горанова значима, актуална и дисертабилна.

Оценка на структурата на дисертационния труд

Литературният обзор е структуриран в две основни части, които последователно и задълбочено проследяват основните аспекти, имащи отношение към изследвания от докторантката проблем. Анализът на прецизно подбраната научна информация е компетентно насочен към нуждите на конкретното проучване.

Литературният обзор започва с разглеждане на болката в гинекологията, според конвенционалната медицина. Авторката много прецизно е представила различните видове болка, което внася яснота по обсъжданата проблематика.

Докторантката изчерпателно е проучила и представя дисменореята, която сред гинекологичните заболявания заема едно от първите места с болковата си изява. Представени са няколко теории за етиологията на дисменореята, като времето за появяването ѝ се свързва с различни фактори, както физиологични, така и психологически.

Специално внимание е отделено на конвенционалната медицина, която използва лекарства, медицински или хирургични интервенции, физиотерапия, естествени и преформирани физически фактори, кинезитерапия и рехабилитация за лечение на дисменореята.

Във втората част на литературния обзор Зоя Горанова разглежда болката в гинекологията от гледна точка на неконвенционалната медицина (респ. китайската традиционна медицина). Представени са няколко теории, обясняващи по-специално механизма на акупунктурата.

Богатият професионален опит на докторантката помага за задълбочено анализиране на прилагането и ползите от неконвенционалните методи, като акупунктура и моксиотерапия, които са най-древните традиционни лечебни терапии в Китай, както и използването на техники, като вендузотерапия, аурикулотерапия и други. Зоя Горанова прави обобщението, че облекчаването на болката може да се постигне чрез комбинация от тези лечебни методи, и че акупунктурата е основният метод за лечение, доказал се като по-ефективен при облекчаване на болката.

Литературният обзор и библиографската справка показват добрата информираност на докторантката по разглежданата тема.

Методологията на проучването е подробно разработена и включва: цел, задачи и хипотези, предмет, обект, дизайн на научното проучване и методи на изследването.

Целта на дисертационния труд е ясно и конкретно определена: „Да се изследват и оценят възможностите на китайските методи за лечение – акупунктура, мокситерапия и аурикулотерапия, подходящи за управление на болковия синдром при пациентки с дисменорея”.

Изведени са девет задачи за постигане на целта, обхващащи всички аспекти на извършената изследователска работа от Зоя Горанова. Формулирани са две работни хипотези.

Организацията на проучването е коректно описана и включва: предмет, обект на изследването, дизайн на научното проучване. Дизайнът на проучването включва цялостният процес по реализиране на изследователската работа, който е подробно представен. Експериментът е проведен в два етапа: предварителен и основен. Определени са критериите за включване и изключване от него. Проучването е одобрено от Комисията по етика на научните изследвания на Медицински университет-Варна с Протокол № 119 от 21.07.2022 г.

Приложеният инструментариум в собственото изследване е прецизно подбран и съобразен със спецификата за набиране на информация, подробно е описан и представен в дисертационния труд.

Докторантката е използвала широк набор от методи, адекватни за постигане на целта: документален метод, клинични методи за изследване, социологически и статистически методи за обработка и анализ на данни.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя получените резултати от проведеното изследване, след статистическата им обработка. Резултатите са структурирани и логически оформени в глава трета.

Докторантката е представила терминологичен речник за изясняване на понятията, които не се използват в конвенционалната научна литература, но са специфични за китайската традиционна медицина и това улеснява четенето.

Зоя Горанова е направила пълен и всеобхватен анализ на физиологичните особености и патологията на женския организъм във фертилната възраст според теорията на китайската медицина. Описани са факторите, които имат отношение за появата на редица гинекологични заболявания според тази теория.

Представени и анализирани са лечебните принципи в гинекологията според китайската медицина, което дава основание на докторантката да направи заключението, че лечението на гинекологични и акушерски състояния в китайската традиционна медицина включва както орални препарати (природни продукти), така и физикални методи. Различните методи за лечение се допълват, почти нямат странични ефекти и се считат за безопасни (орални природни продукти и естествени физикални методи), защото се разчита на активното включване на самооздравителните механизми на тялото.

Направен е анализ на теоретичните и лечебните принципи относно дисменореята, според китайската медицина. В тази част са посочени основни критерии за идентифициране на коремна болка, свързани с топографията на болката, времето на нейното персистиране и качествата ѝ. В зависимост от типа на синдрома, докторантката е предложила два варианта на лечебни програми според китайската медицина, като се изтъква, че предложените методи са подходящи за лечение на дисменорея.

В третата част на тази глава, докторантката представя изготвена експериментална лечебна рецептура според теоретичните принципи на китайската традиционна медицина. Описана е методологията за съставяне на лечебната рецептура. На базата на своя клиничен опит, авторката е заимствала и адаптирала от редица древни и съвременни китайски лечители експерименталната методика за лечение, като за целта е изработен алгоритъм на работа. Ясно и пълно са представени етапите, през които се преминава в хода на изследване и лечение, като прави впечатление прилагането на индивидуален подход при всяко лице. Изработен е протокол с акупунктурни точки, които са разпределени в две главни рецепти (за фронталната и за дорзалната страна на тялото).

Описани са четири клинични случая на жени, които са с различна възраст и с дисменорея. След проведения експеримент и въз основа на направения анализ и получените резултати, докторантката прави заключение, че методите акупунктура, моксиотерапия и аурикулотерапията са необходима алтернатива в съвременната клинична практика за овладяване на болката и елиминиране на съпътстващите симптоми – преди и по време на менструацията.

В четвъртата част са представени резултатите от проведено собствено изследване на 44 пациентки, разпределени в две групи (експериментална – 22 лица и контролна – 22 лица), с болков синдром вследствие на дисменорея, подбрани на доброволен принцип. Подробно е представена времевата рамка и мястото на провеждане на проучването, като експерименталната работа е преминала през два етапа, които са добре описани. На участниците в изследването е приложена разработена от докторанката програма според синдрома с методите на китайската медицина - акупунктура, моксиотерапия и аурикулотерапия, съобразена с особеностите на техния организъм. При всяка пациентка е проведена разширена специализирана анамнеза от 10 въпроса. Разработена е индивидуална амбулаторна карта, в която се регистрира експерименталния процес.

Извършен е статистически анализ на приема на аналгетици за овладяване на болката и е направена оценка на дисменореята по степен на тежест, като е използвана вербална многомерна система за оценка, а силата на болезненото усещане преди и след всеки курс е оценена по визуално аналоговата скала.

Зоя Горанова представя получените резултати на експерименталната група Г2 (n=22), на която е приложена акупунктура, моксиотерапия и аурикулотерапия. Получените данни дават основание на докторантката да направи заключението, че планът на лечение с шест курса е показал ефект за прогресивно намаляване на болката при дисменорея и за пълното ѝ елиминиране при всички пациенти. Чрез приложената експериментална методика, по

безпорен начин с близо 80% е доказано, че качественото управление на болката подобрява качеството на живот при жените с дисменорея.

Давам висока оценка на разработения Концептуален модел за обучение и за оптимизиране ролята на акушерката в акушерството и гинекологията, чрез използване на китайските методи за лечение – акупунктура и мокситерапия.

Изводи, приноси и препоръки

Посочени са конкретни изводи, които логически произтичат от предшестващия анализ. Формулирани са 5 извода, които точно отразяват получените резултати и показват съответствие с целта и задачите на представения дисертационен труд.

Приносителите в дисертационния труд са с *теоретико-методологичен и практико-приложен характер*, които приемам.

Направените препоръки са убедителни и имат конкретно отношение към разглеждания проблем.

Във връзка с дисертационния труд докторантката представя списък с публикации, съдържащ четири заглавия, свързани с темата на дисертационния труд и едно участие в научен форум.

Авторефератът е структуриран, според изискванията и достоверно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Заклучение

Дисертационният труд се отличава със своята актуалност, прецизност, висока научна и безспорна практическа стойност.

Считам, че той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна.

Дисертационният труд показва, че Зоя Горанова притежава задълбочена теоретична подготовка и професионални умения, които доказват добрите ѝ възможности за научно-изследователска работа.

Въз основа на гореизложеното, давам своя положителен вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на **Зоя Кирилова Горанова** по специалност „Управление на здравните грижи“.

11.09.2025 г.

Изготвил становище

Доц. Катя Генова

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679